

Lakomec

Sedmou položkou na seznamu povinné četby je Lakomec od francouzského autora známého pod pseudonymem Moliér. Tištěnou podobu dramatu jsem četl v podobě e-knihy vydané Městskou knihovnou v Praze roku 2020 v Praze. Odkaz naleznete ve zdrojích. Do češtiny toto drama přeložil významný český básník, spisovatel a dramatik Jaroslav Vrchlický.

Lakomec je dramatem, děj je tedy vyprávěn hlavně prostřednictvím dialogů a monologů. Žánrem díla je komedie. Autorovým záměrem bylo ale nejen diváka pobavit, ale je také alegoricky poukázat na stinné stránky nejen francouzské společnosti. Drama je rozděleno na pět aktů. Jeho hlavním tématem je bezbřehá chamtivost a bezohledná tužba po penězích, dokonce i na úkor vlastních dětí. Příběh se odehrává v Paříži v druhé polovině 17. století. Celý se točí kolem Harpagona, 60 let starého, velmi movitého obchodníka a lichváře, který je, jak již název napovídá, až komicky lakomý. Jediné, co ho zajímá, jsou jeho milované peníze. Má dvě děti, Kleanta a Elisu, ale chová se k nim podobně, jako ke všem ostatním, tedy bezohledně a chápe je spíše jen jako obchodní příležitost. Další významnou postavou je Lakomcův syn Kleant. Ten se stejně jako jeho otec (Harpagonem) zamiluje do jedné chudé dívky – Mariany. Mariana svou lásku ale opětuje pouze Kleantovi. Proto, když se roznese zpráva, že si Harpagon chce vzít Marianu za ženu, všechny to překvapí.

Moliér, plným jménem Jean-Baptiste Poquelin, se narodil roku 1662 do měšťanské rodiny. Přestože si jeho rodina pro něj představovala jinou kariéru, rozhodl se pracovat v divadle. Stal se jedním z nejvýznamnějších klasicistních dramatiků, herců a spisovatelů. Psal převážně komedie a frašky a napsal jich úctyhodný počet (wikipedie uvádí 34 větších děl), které se v divadlech po celém světě hrají dodnes. Mezi jeho slavná díla mimo jiné patří Tartuffe neboli Pokrytec, Měšťák šlechticem nebo Zdravý nemocný. Jeho díla byla ve své době oblíbena hlavně mezi chudinou, ale vládnoucí vrstva, především královský dvůr a Římskokatolická církev, ho v lásce moc neměla. Tuto neoblibu si vysloužil tím, že tehdejší společenské poměry ve svých dílech často zesměšňoval.

VALER: Máme jísti, abysme žili, a ne žíti, abychom jedli.

HARPAGON (k JAKUBOVI): No, slyšíš to? (K VALEROVI.) Který velký mudrc to vyslovil?

VALER: Nepřipadá mi právě jeho jméno.

HARPAGON: Napiš mi ta slova, nezapomeň! Dám je vyrýti ve zlatých písmenách nad krbem své jídelny.

VALER: Stane se! A co se hostiny týče, přenechte tu starost jen mně, zařídím vše, čeho třeba bude!

HARPAGON: Učiň to tedy!

MISTR JAKUB: Tím líp, budu bez práce!

HARPAGON (k VALEROVI): Třeba vybrati jídla, která brzy zasytí, jichž se mnoho nesní; fazole hodně maštěné, k tomu paštiku hodně kaštaný garnýrovanou.

VALER: Spolehněte jen na mne!

HARPAGON: A nyní, Jakube, třeba uchystati můj kočár.

Lakomec, strana 61

Tento úryvek jsem si vybral, protože dobře vystihuje Moliérův styl psaní (nebo spíše hraní?) i Harpagonovu povahu. Na ukázce je také dobře vidět relativní zastaralost jazyku překladu, což odpovídá době vydání: 1899. Moderního čtenáře zaujme například dnes již neobvyklý tvar „písmenách“ nebo podle dnešní gramatiky nespisovné „abysme“, infinitiv používá koncovku –ti místo dnes obvyklého -t. Styl češtiny ale na srozumitelnosti moc neubírá, vzhledem ke stáří překladu je naopak velmi čitelný. Předpokládám, že i v originále musel být jazyk jednoduchý, jinak by si Lakomec u obyčejných lidí takovou oblibu nezískal. V této ukázce je dále, jak jsem se již zmínil, dobře znázorněna Harpagonova (Lakomcova) povaha. Tato scéna, kde vybírá jídla tak, aby co nejvíce ušetřil, je pro jeho chování typická a podobné momenty se opakuje v celé hře. Opakováním těchto prvků Moliér docílil toho, že kritizované chování nemohlo zůstat přehlédnuto.

Z letošní povinné četby mě zatím Moliérova komedie oslovila nejvíce. Přestože se jedná o komedii, za břicho jsem se sice smíchy nepopadal, ale občas mě toto více než 350 let dílo donutilo se pousmát. Příběh dobře plynul a autor se nezabýval nadbytečnými detaily. Vyvrcholení děje mne ale bohužel zklamalo. Přehnaně pozitivní vyústění děje působilo křečovitě a poněkud přitažené za vlasy. Víím, že komedie má mít šťastný konec, ale kdybych Lakomce psal já, na konci bych například Harpagona za jeho chování, nechal obrát o část jeho peněz, nebo jinak ztrestal. Všem zájemcům o francouzské drama musím zhlédnutí Lakomce doporučit.

Zdroje informací:

<https://search.mlp.cz/cz/titul/lakomec/4535516/#/getPodobneTituly=deskriptory-eq:177240871-amp:key-eq:4535516>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Lakomec>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Moli%C3%A8re>

https://en.wikipedia.org/wiki/The_Miser